

HETEDIK ÉVFOLYAMUNK.

Kedves híveink! A *«Tanulók Lapja»* ezzel a számával *hetedik esztendejébe* lépett.

Czélyszerűségi szempontok tették szükségessé, hogy a multszámmal évfolyamunkat berekesztettük A *«Tanulók Lapja»* minden ízében az iskolák polgársága számára készül; méltó és szükséges dolog, hogy megjelenésében is az iskolai élettel haladjon karöltve. A mikor az iskolai év kezdődik, kezdődjék a *«Tanulók Lapja»*-nak új esztendeje is. Így leszen az ezentűl.

Jó ismerősöknek nem kell bemutatkozniok. Az ifjúság és a *«Tanulók Lapja»* régi jó barátja egymásnak, épp ezért fölöslegesnek vélünk minden hosszú ajánlást. Tudjátok, hogy a *«Tanulók Lapja»* az egyetlen folyóirat hazánkban, mely a *középiskolai ifjúság*-nak van írva. A ti szívetekhez, a ti elmétekhez szól minden betűje. Az itt megjelenő *regények, elbeszélések és költemények* az ifjúság életét tükrözik derűjében és borújában, vidám és megindító jeleneteiben. *Ismeretterjesztő, tudományos közleményeink* az iskola tanításait egészítik ki. *Iránycikkjeink* az ifjúságot érdeklő és lelkesítő kérdéseket tárgyalnak, tervekét bonczolgatnak és eszméket vetnek föl, melyek nem egyszer lettek már «testté» — diákjaink javára. Önérzettel utalunk az *ifjúsági színelőadások* intézményére, melynek létesülésében örömmel látjuk a magunk részét.

Mi mindent hoz ez a *hetedik évfolyamunk*? Izelítől egyelőre ennyit árulunk el:

Mindjárt jelen első számban megkezdjük a genialis francia regélőnek, *Verne Gyulá*-nak legújabb művét «Le testament d'un excentrique», mely magyarban

Különös végrendelet

címet kapott. «A *Cynthia*» hajótöröttje, «A jég-sphynx» és «Az Orinocon Fölfelé» mellett ez már a negyedik *Verne-regény*, mely magyar nyelven először a *Tanulók Lapjában* lát világot. Érdekeségtől duzzadó meséje az amerikai Egyesült-Államokban játszik.

A mi kitűnő munkatársunk, *Gaal Mózes* gyönyörű elbeszéléssel lepi meg olvasóinkat.

Komédiás Palkó

névre keresztelte legújabb művét. *Gaal Mózes* a most véget ért «*Kenyér és becsület*»-ben önmagát múlta felül. Nos, «Komédiás Palkó» vetekedni fog ezzel érdekesség, érzelmes, humoros mese dolgában. *Neogrády Antal*, a kitűnő művész, gyönyörű képeket készített hozzá.

Gaal Mózes folytatja költői magyar mondait is. Ezeket *Gyulai László* illusztrálja.

További újdonságunk egy óriási feltűnést keltett utirajz. Szerzője *Sven Hedín* és címe

Ázsia sivatagjain keresztül.

Három esztendő új utakon *Pamirban*, a *Lop-nor vidéken*, *Tibetben*, *Chinában*. *Sven Hedín* utazása

és könyve egy csapással a század hőroszainak sorába emelte. Neve ott ragyog a *Stanley* és *Nansen* neve mellett. 23,000 kilométert (nagyobb távolság, mint az északi sarké a déli sarktól) tett meg gyalog és kocsin, teve- és yak-háton, orosz tarantászon és khinai gyaloghintón, borzalmas küzdelmet küzdvén a jég- és homoksivatagokkal, az elemekkel és a pusztaságok kegyetlen lakóival. Ezer meg ezer kilométert tett oly ösvényeken, hol még nem járt európai láb, számtalan veszedelmes kalandot ért és meglepő tudományos felfedezéseket tett. Minderről számol be ragyogó tollal megírt, lebilincselő érdekességű könyve, mely előreláthatólag kedves olvasmányja lesz ifjúságunknak.

Irodalomtörténeti, esztétikai és természettudományi fejtegetéseink az iskola követelményeire simulnak. «*Középiskolai élet az 1898/99. tanévben*» ez új rovatunkban végigpillantunk a múlt esztendő munkásságán. «*Az iskola világából*» nevet viselő élénk rovatunk az ezidei diákéletet, az önképzőkörök tevékenységét fogja tükrözni. Hűségűs tudósításokat adunk az *ifjúsági színi előadásokról* is. Mi sem fogja elkerülni szemünket, mi az ifjúságot érdekelheti. *Irodalmi pályázataink* és *vitakérdéseink* a ti nemes ambíciótokat tartják ébren.

«*Fejtörő*» feladatokat minden szám ad fel; a megfejtők közt értékes könyvet sorsolunk ki. Szorgalmas önképzőköri tudósítóink szintén könyvjutalmakban részesülnek. A pályázati jutalmakkal együtt kiadóhivatalunk ez évben mintegy 100 jutalomkönyvet küldött szét előfizetőink közt.

Hogy *micsoda köntösben* jelenik meg a *«Tanulók Lapja»*, azt fölösleges bővebben részletezni. A kiadó *Franklin-Társulat*, hazánk első műintézete, mindent elkövet, hogy a «T. L.» külseje mentül izleseőbb, díszesebb legyen.

Kedves híveink! Kérünk benneteket, karoljátok fel a *Tanulók Lapját* továbbra is szeretettel és lelkesedéssel! Pártoljátok oly mértékben, mint a külföldi ifjúság teszi azt a maga lapjaival, melyeknél a *Tanulók Lapja* bizony jelen állapotában nincs alacsonyabb színvonalon! *Mutogassátok, ismertessétek ott, a hol talán még nem ismerik, juttassátok be ifjúsági egyesületeikbe, önképzőköreikbe, hangsúlyozzátok, hogy ez a magyar ifjúság igazi orgánuma és egyetlen számottevő lapja! Toborozzatok új előfizetőket: buzgalmatokat anyagilag meghálálja a kiadóhivatal és erkölcsileg a szerkesztőség, mely a fokozódó pártolás hatása alatt mindent elkövet, hogy szépet, újat, hasznosat adjon. A *Tanulók Lapja* ára — a negyedévi 1 frt 20 kr. — valóban oly olcsóra van szabva, hogy a szegénysorsú ifjú is megrendelheti a *Franklin-Társulat*nál.*

Szép előmenetelt kívánva mindnyájatoknak, köszönt benneteket

A *Tanulók Lapja* szerkesztősége.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	DE RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám
Egész évre... 4 frt 80 kr.	Kéziratokat nem adunk vissza.		
Megjelenik minden vasárnap.			

OKTÓBER 6.

Elkövetkezett hát ránk ez az évforduló is, mely ötven esztendővel ezelőtt úgy zúdult rá a nemzetre, mint az utolsó ítélet napja. *Dies irae, dies illa*... Az önkényuralom eltiporta önvédelmünk dicsőséges küzdelmét és az otromba harezjog örvén meg örve nélkül rakásra gyilkolta a mártiroknak egy ragyogó sorát. Első alkotmányos miniszterelnökünket, a főrendiház elnökét, tizenhárom tábornokot és még egy csomó hazafit. Magyarország virágát, legjobb hőseinket, mindnyájunk szemefényét.

Micsoda idők voltak azok! Nem is, mintha 50 év választana el bennünket tőlük, hanem ugyanannyi század. Mert az időbeli távolság szertelen nagyságúvá növeli a méreteket. Nekünk úgy rémlik, hogy régen az emberek erényei és bűnei különösebbek, hatalmasabbak voltak, mint manapság. 1849-ben a mogorva Ujépilet és az aradi vár micsoda erényeknek glóriás helye! Micsoda mesébe illő hős és talpig férfiú a tizenhárom tábornok! Micsoda lelkinyugalommal és hidegvérrel néztek farkasszemet a halállal! Minden szavuk, minden mozdulatuk mintha Clio számára lett volna — hogy úgy mondjam — kidolgozva. Alig hihető, hogy manapság a megalkuvások, fenntartások korában, ilyen emberek teremjenek.

Ámde hihetetlenül vad szenvedélyek, meszeszerűen kegyetlen boszuló energia is áll ezzel szemben ellenkép gyanánt. Alább olvashatók a vérbiróság és kivégzés hiteles, hű történetét. Bizony, ez a történet arra való, hogy olvastára összeesik a nemzet ember foga, öklöbe szoruljon marka és könyes szemekkel fakadjon ő maga zordon átokra. És megértjük a régi természet-emberek

zomolorját, kik úgy gyászolták meg nagy halottaikat, hogy felkoncizolták az idegeneket, foglyokat, azután meg a maguk ábrázatját hasogatták meg dühös jajszóval. Az ember gyásza eredetileg haraggal és kegyetlenséggel elegy.

És mégis, kedves ifjak, a ti gyászotok nem volna méltó a vértanuk emlékéhez, ha ezen jogos, de kevéssé tiszta elemek kerekednének benne felül. Mert kérdeztétek meg az aggokat, tanulmányozzátok a történelmet és ennekutána nézzétek meg a mai világot. Mit láttok akkor? Mi volt Világos után Magyarország? A zsarnokságtól letiport, millió sebből vérző, haldokló tetem. És ötven év múltán? Kifelé hatalmas, benn virágzó, erőtel duzzadó test. Mintha a mártírok vére termékenyítette volna meg e földet. Az ő magasztos példájukon elszánt, belső izmosulásra fegyverkezett nemzet hozta létre ezt az eredményt. A boldog és dicsőséges jövődóért az ő életük kellett. Messias-halál nélkül nincsen megváltás.

Ötven év előtt a vértanuknak még testét sem kaphatták vissza porig sujtott családjaik. Véresen, pörén ásták el őket a vesztőhelyen. Ötven év után egy egész nemzet teszi el kegyeletes rajongással szent ereklyének azt a földet, azt a fűszálat is, mely sirjukat földi. Tilalmas volt egykoron a nyílt kesergés is utánok. Ma a nemzet törvényhozása viszen koszorút hantjaikra és fölséges himnuszkepen harsan az ég felé a dicsőítés tengermoraja.

Apotheózis ez, melyen magasztos lelkesedésre gyűlünk és nem zomotor, hol szilaj boszút fogadunk.

Szent meggyőződés, hogy ily érzéssel és gondolattal vagyunk legméltóbbak a vértanuk emlékéhez.

K. A.

A TIZENHÁROM TRAGÉDIÁJA.

Elevenitsük föl a multaknak sötét emlékeit. Sokszor elmondották már, a mit mi e helyt elmondandók leszünk. De hisz a mindennapi imádságot is folyton-folyvást ismételtjük és áhítatunk mégsem veszt erejéből. Ezenképpen a tizenhárom történetéből egyre új, imádat-szerű

HALDOKLÓ HARCZOS. — Az aradi vértanúk szobráról.

esodálatot, hazafias erőt és fájdalmat meritünk, példájukon lelkünk buzdul és fölemelkedik.

Két szomorú szakaszban játszódik le az aradi tizenhárom tragédiája. Az egyik a hadi-törvény-széknek, a másik a kivégzésnek felvonása.

A tizenhárom közül a világosi fegyverletétel-nél kilenczen estek az oroszok kezébe. Ezeket Gyulán adta át az orosz kíséret az osztrák katonaságnak. Damjanich Aradon maradt, Dessewffy Arisztid, Leiningen és Vécsey önként jelentkez-

tek Aradon. Haynau erősen követelte a fővezért, Görgeit is, «hogy rajta a közmorál érdekében s mások elrettentő példájára a megérdemelt büntetést minél előbb végrehajthassa.» Paskievics azonban kijelentette, hogy Görgeit csak erőszakkal vehetik el tőle. Sándor Nikolajevics trónörökös nagyherceggel végül személyesen eszközölte ki osztrák részen Görgei megkegyelmezését.

Mihelyt a tábornokokat az aradi vár börtönében elhelyezték, megkezdődött ellenük a hadi törvényszék eljárása. Az e czélra összeállított katonai bíróság naponta reggel 8 órától délutáni 6 óráig folyton működött.

Mi volt a tábornokok bűne? Mindaz, a mi a magyar történet lapjain olthatatlan fényvel ragyog. *Damjanichot* Szent-Tamástól Nagy-Sarlóig mindenütt ott találjuk, hol a honvédség zászlóit győzelemről-győzelemre vezette. Nem volt kisebb

A VÉRTANUK BÖRTÖNE AZ ARADI VÁRBAN.

összeütközés vagy véres csata, melyben Damjanich vitézül helyt ne állott volna. Csapatjainak ügyes felhasználásával a döntő pillanatban mindig ott termett, hol ezt a szükség kívánta. Nagy szerencsétlenség volt tehát fegyvereinkre, hogy Komáromban a kocsiból kibukva, lábát törte. E miatt még Aradon is alig mozdulhatott ágyából. Mégis naponta elhuzozták a vérbíróság elé. «Ne kinozzanak azokkal az örökkévaló kihallgatásokkal, fakadt ki egyszer. A mit először mondtam, utolsó szavam is marad. Gazembernek tartok mindenkit ki esküjét megszegi. Ezt pedig Damjanich Jánosról ne mondja senki sem.» *Nagy Sándor József*, a híres lovasvezér, Buda ostrománál esodás hőstetteket mivelt. A debreczeni csatában (1849) aug. 2.) öt óráig tartotta magát a tízszeres túlerő ellen. Egy szóval sem védekezett a hadbírák faggatásai ellen, kik azt akarták belőle kivenni, hogy Görgei mért nem az osztrákok előtt tette le a fegyvert, hanem oly választ adott, mely hőhírjait vérig sértette. Gróf *Leiningen-Westerburg* Károly, a legrégebb német birodalmi családok egyikének sarja, az angol uralkodó-házzal is rokonságot tartott. A szabadságharcnak alig volt csatája, hol ki ne tűnt volna. Augusztus 11-ikén barátai rábeszéltek, hagyja el a sereget és keresen külföldön menedéket ellenségei üldözése elől. El is ment, de már harmadnapra visszatért. A nemes lélek nem akarta barátait balsorsukban elhagyni. Aradon Leiningen vallatása tartott legtovább, mert a hadbíró faggatásaira válaszolni nem akart.

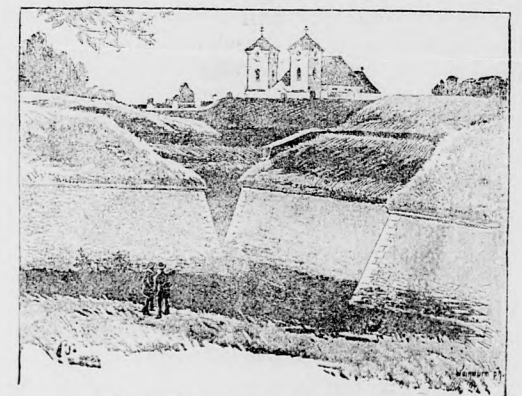
Lázár Vilmos sorsa alig érthető, mert azon osztrák tiszték közé tartozott, kik a szolgálathól még 1848 előtt kiléptek, az ilyeneket pedig hosszabb-rövidebb várfozságra kárhoztatták. A hadjáratban leginkább ujonczozással és szervezéssel foglalkozott. Személyes ellenségei azonban rákoholták, hogy csapatjai a temesvári csatában sebesült osztrák katonákat és tiszteteket felkoncolták. E miatt ítelték halálra. *Török Ignác* halhatatlan érdemet szerzett azzal, hogy a komáromi várát ujjaalkotta, a roppant kiterjedésű erődítéseket úgy kijavította, hogy innen Guyon, majd

Klapka sakkban tarthatták az ellenséget. Ezt rótták föl legnagyobb bűnéül. Rendkívüli idegességgel védelmezte magát a vérbíróság vádjai ellen, miket ad absurdum vezetett. «Nagyon jól tudom — mondá — a derék tábornok, hogy az urak ép úgy kívánják halálomat, mint bárkiét, de ezek után, a mit önöknek mondtam, ez becsületükre nem válik».

Schweidel József az igazi régi magyar huszár képe volt, Buda bevételé után a főváros térparancs-

nokává nevezték ki, majd Szegeden, mint városparancsnok tett kiváló szolgálatot a hadseregnek. Mindvégig bizott a per jó kimenetelében. Ugyanígy *Kiss Ernő*, a dúsgazdag főúr, kinek az Alföldön nagyobb kiterjedésű uradalmi voltak, mint a würtembergi királyság területe. Ő volt a hadsereg első fővezére a déli harcztéren, *Mészáros Lázár* leköszönése után hadügyminiszter. Óriási vagyonát a szabadságharc czéljainak előmozdítására fordította. Ha valakinek, akkor neki állt volna módjában külföldre menekülni, de ő minden erre vonatkozó ajánlatot visszautasított. A vérbírósággal megérezte nagyjúri voltát. Egyszerűen megtagadta a választ bármely kérdésre, ha azt kellő illedelemmel nem intézték hozzá. Halála előtt csak azt sajnálta, hogy jóbarátjának, a vagyontalan *Schweidelnek* családjára nem hagyhat semmit, mert birtokait is elfoglalták. «Sebaj, kedves Ernőm, felelt erre Schweidel, nevemmel oly örökséget hagyok gyermekeimnek, melynek a világ végéig megmarad az értéke».

Osztrák ember létére *Pölltenberg* Ernő mindvégig hive maradt a magyar ügynek. Kitünő és bátor lovassági vezér volt, huszárjait a Duna és Vág melletti ütközetben többnyire fényes győzelmekre vezette. Védelmére egyetlen egy szót sem hozott fel, csupán annyit mondott, hogy mint

RÉSZLET AZ ARADI VÁR ÁRKÁBÓL.

becsületes ember és bátor katona egyebet nem tehetett. *Lahner* György az egyedüli a tizenhárom tábornok közt, ki a tetteles küzdelemben nem vett részt. Mindvégig a hadsereg felszerelése körül működött. Neki köszönhető, hogy a magyar hadsereg lövő-fegyverekben a legnehezebb viszonyok közt sem szenvedett szükségét. Felbőszítette maga ellen a vérbíróságot azzal, hogy szemükre vetette gyávaságukat, melylyel őt, mint védtelen embert kizárták. Elásott ágyúkat és fegyvereket kerestek az országban és szerintük *Lahner*nek tudnia kellett, mi hol van elrejtve.

A szabadságharcz legvitézebb lovasvezére *Dessewffy* Arisztid volt. Nem akadt rá eset, hogy az oly roham, melynek élére ő állott, hátrálással végződött volna. A világosi fegyverletétel után csapata élén Erdélyen keresztül Törökországba akart utat törni magának, de mégis visszatért. Vesztere. *Vécsey* Károly gróf Bánátban a szerbek ellen hadakozott, végül Temesvárt ostromolta, de sikertelenül.

Knezics Károly *Damjanich* parancsnoksága alatt a hadtest minden csatájában tevékeny részt vett. 1849 április 25-ikén Komárom felszabadításánál csapatai élén első nyomult az ellenség-től megszállott sánczokba, mire az osztrákok rendetlen futásban végképen visszavonultak. A vérbíróság előtt védekezése csak abból állott, hogy a vett felsőbb parancs következtében kötelességét mint katona és honpolgár becsületesen teljesítette. Többek közt azt is szemére vetették, hogy Budavár elfoglalása után tulajdon testvéröcsését kivégeztette. Pedig ennek az embernek hajszála sem görbült.

Végezetül *Aulich* Lajos nevéhez mindenütt a dicsőséges harc, a győzelem emlékei fűződnek. Budavár ostrománál hadtestét személyesen vezette a rohamra. A vérbíróság előtt szokott férfias nyugalommal viselkedett. Feleletei mindvégig rövidebbek voltak a hozzáintézett kérdéseknél. Arra a szemrehányásra, hogy ő, mint valamennyi bűntársa közt a legidősebb, okosabb is lehetett

volna, a következő feleletet adta: «Már koromnál fogva is kötelességem volt, hogy társaimnak ép úgy, mint alárendeltjeimnek jó példával menjek előre.» Egynémely hadbírást végre boszantották ezek a sztoikus válaszok s ezért sejtették vele micsoda meggyalázó büntetés vár rájuk. «Nem a büntetés, hanem a bűn neme gyalázza meg az embert», szölt erre emelt homlokkal *Aulich*.

A halálos ítéletet egyenként hirdették ki a tábornokoknak. Mindannyira kötél által való halál szölt; Kiss Ernő, *Dessewffy*, *Schweidel* és *Lázár* tábornokoknál azonban «*kegyelem útján*» golyó és puskapor által való halálra változtatták az ítéletet. «Es wird nicht so arg sein», jegyezte meg mosolyogva rá Kiss Ernő. Valószínűleg nem hitte, hogy a büntetést végrehajjták. *Knezics* csak arra kérte a bírakat, hogy ne jéjenek, kinek kivüle senkije sincsen a világon, utolsó havi fizetését adják ki. De még ezt a szerény kérelmet is visszautasították.

Ilyen ember volt a tizenhárom aradi vértanú!

*

Közeledett a nagy tragédia utolsó felvonása.

Október hatodikára tüzték ki a halálos ítéletek végrehajjtását, *Latour* hadügyminiszter halálának évfordulójára.

Grünne Károly gróftól eredt a bosszúálló terv, ki köztudomás szerint *Latour* meggyilkoltatása napján esküt tett, hogy egy év múlva *Latour*ért a forradalom valamennyi vezéremberét bitófán akarja látni.

Október hatodikán reggel kivezettek Kiss Ernő, *Dessewffy* *Schweidel* és *Lázár* tábornokokat, az aradi vár külső sánczába. Miután a halálos ítéleteket külön-külön felolvasták előttük, mindannyiról levették a lánczokat és kezeiket erősen hátrakötvén, egymástól 4-4 lépésnyi távolságban letérdeltették. A vértanúk szemeket nem akarták bekötöztetni, de a vezénylő tiszt csak Kiss Ernőnek engedte meg, hogy a halálnak szemébe nézzen. Ez maga mondta ki a tüzelési vezényszót.

Tizenhat lövés dördült el, alig 2 lépésnyi távolsághól. Hárman azonnal meghaltak, csak Kiss Ernő rángatózott még a földön heverve. Két golyó mellben találta. A tiszt parancsszavára előlépett egy gránátos és fegyverét a haldokló fülebe sötötte. Így halt meg Kiss Ernő...

Ez alatt a többi kilencz tábornokot két sor gránátos között a nagy udvarra vezették. A lábatorított *Damjanich*ot úgy kellett az emeletről levinni. Am azért a lánczokat mégsem vették le róla.

Harmadfél óráig tartott a vérfagyasztó executio, melyet *Tichy* vezénylő őrnagynak durva, lelketlen eljárása még iszonyúbbá tett.

Legelső volt a sorban *Aulich* Lajos, mint a tábornokok legöregebbje. Szokott nyugalommal hallgatta végig a halálos ítélet felolvasását. A lóháton ülő *Tichy* őrnagyon látszott, hogy alig várhatja, mikor egykori feljebbvalója a bitófa alá lép. *Aulich* odafordult az őrnagyhoz: «Ünnepélyesen tiltakozom ezen ítélet ellen.» Amaz szóltanul intett a porkolábnak, ki a tábornokot a hóhér felé lökte... Ötvenkét évet élt.

Knezics Károly igen vallásos ember volt. Minden ütközet előtt térden állva imádkozott, s aztán bátran kitette mellét az ellenség golyóinak. A vesztőhelyen hangosan mondotta a halottak imáját, még akkor is, mikor a hurkot már nyakába vetették.

Nagy Sándor még az előtte való napon vidáman vigasztalta a tőle elbűsűző *Gáspár* *Endre* tábornokot, kit csak 16 évi fogságra ítélték. «Sose búsulj, pajtás, én csak valamivel előbb jelenek meg a nagy rapporton. Ez az egész. Ha valamikor ki találsz szabadulni, elmondhatod, hogy valamennyien, az utolsó emberig becsületesen helyt állottunk.» Így viselkedett a halál előtt is.

Pöllenberg Ernő az utolsó pillanatig kegyelmet remélt. Sűrűen hátranézegetett a vár felé, hátha feltűnik a szabadító lovas-küldött. Börtönében ugyanis azt a hirt vette, hogy *Paskievics* herezeg közbenjárt érdekében a cárnál. Mikor látta, hogy minden hiába, hangos szóval elbűsűzött társaitól és emelt fővel, bátran lépett a bitófa alá.

Négy bajtársa kivégzését nézte végig *Leiningen* gróf. Mikor rá került a sor, a porkoláb zavarba jött a méltósággal teljes, nagyúri alak előtt és akadozva hebegte: «Kérem, tábornok úr gróf *Leiningen*...» *Tichy* őrnagy dühösen kiáltott közbe: «Mit, tábornok! Százados, semmi más!» (A mártir ugyanis századosi ranggal hagyta oda az osztrák hadsereget.) *Leiningen* megvető tekintettel válaszolt a bántó szavakra és szóltanul ment a hóhér felé.

Gyöngye, beteg ember volt *Török* *Ignác* és szokott parókája nélkül lévén, erősen megfázott. Nem csoda tehát, hogy midőn a sorból kilépett, görcsös zokogásra fakadt. Hóhérajai gyávaságnak vették ezt, pedig nem a bátorsága hagyta cserben, hanem idegei. A hős tábornok nem félt a haláltól.

*Damjanich*ot jó humorra nem hagyta el az utolsó pillanatig. Megvetéssel fordult el *Tichy* őrnagytól, ki egykor vele egy ezredben szolgált. «No, te is sokra vitted!» szölt neki oda. Azzal rátámaszkodott a bakó vállaira és nagy ügyvelbajjal vánszorgott két mankón (törött volt a lába) a bitófa felé. Egy fejjel volt nagyobb, mint a bitófa. Igen kinosan, hosszú vívódás után halt meg *Damjanich*, a hősök hőse.

Legutoljára hagyták *Vécsey* Károly gróft. *Grünne* Károly különös kívánságára tették ezt. *Vécsey* ugyanis rokona, a boldogtalan emlékü *Lamberg* gróf felszólította, hogy ezredét vezesse át *Jellachich* táborába. *Vécsey* ezt határozottan visszautasította, és kegyetlenül kemény levelet írt *Lamberg*nek, mely a bűnjelek közt szerepelt. Ezért végig kellett néznie társai halálküzdelmét. Végre érte jött a porkoláb. A gróf gyors mozdulattal odalépett *Damjanich* tábornok holttestéhez és megcsókolta ennek megkékült kezét. És ime, a katonaság soraiból hangos zokogást lehetett hallani. Még az ellenség is megkönyezte a szabadság vértanúit.

*

Így halt meg a tizenhárom aradi vértanú. Magyarország virága, nemzetünk szemefénye, legjobb hőseink. Ó, soha, de soha nem feledjük őket.

KÜLÖNÖS VÉGRENDELET.

Verne Gyula regénye.

Egyedül jogositott magyar fordítás.

— Bezzeg nem fogják megbánni, hogy a mai napon annyit gyalogolnak!

— Szerencsés kópék, többé nem kell vesződniök a mindennapi kenyérért!

— Hat millió dollárt kapnak külön-külön!

— Micsoda? talán huszat akartál mondani?

— Inkább ötvenet, mint huszat!

És a mint úgy egymásra czáfoltak a számokkal, végül százmillióban állapotok meg, sőt egy *milliárd*-ról beszéltek, a mint hogy ez a szó *milliárd* hétköznapi dolog Chicagóban, illetve egész Amerikában.

A menet pedig haladt... haladt! Úgy látszott, mintha az egész várost be akarná járni.

Erről azonban szó sem lehet, mert hamar kifognának a napból, mint Chicago utcáiból.

A zenekar szebbnél-szebb darabokat játszott, az énekkar pompásan énekelt; az utcák során mindenütt hurrah! és hip! hip! kiáltások fogadták, s a jókedv, mely fogadta az érkezőket, távozásuk után még inkább fokozódott. Ember ember hátán szorongott a gyalogjárón, s azok, a kik nem teltek be a látással, a mellék-utczákon siettek, hogy újra elébe kerüljenek, s újra végig élvezzék.

A menet a Lincoln-parkból bekanyarodott a Humbolt-Streetre, s innen tovább haladt a Logan-Square felé. A kíváncsiak tömege nem fogyott, hanem nőttön-nőtt. Éppen délre harangoztak, midőn a Humbolt-parkhoz érkezett a menet. Ideje volt, hogy kissé megpihenjenek, mert három óra sok idő, ha az ember folyton lábon van. Az árnyas park igen alkalmas volt arra, hogy kissé felüdüljenek.

A zenekar rázendített egy népszerű darabra, s a tömeg tapsviharral fogadta, mintha a városi nagy zene-csarnokban hangversenyt hallgatott volna végig.

Innen aztán a város nyugati része felé vették útjokat, s két óra tájban érkeztek a Garfield-parkba. A nyájas olvasó láthatja, hogy Illinois fővárosában volt számos park, s az amerikaiak lázas városépítő buzgalmukban sem feledkeztek meg arról, hogy a lakosságnak árnyas, üdülő, jó levegőjű helyekre van szükségük.

A Douglas-úton végig menve kelet felé kanyarodtak, s a Douglas-park felé tartottak. Hármát ütött az óra, s a főrendező megállította a menetet. Most már a zenekar vidám, pajkos zenedarabokat vett elő. Lecocq, Varney, Audran és Offenbach fülbemászó szerzeményei kerültek sorra.

Igazán csodálni való, hogy az amerikaiaknak nem szottyant kedvük táncolni ott a szabad ég alatt, mintha egy óriási, nyilvános bálba hívták volna meg Chicago lakosait. Franciaországban bizonyosan tánczra perdültek volna.

Az idő pompás volt, bár az áprilisi szél elég hűvös. Illinoisban április elején még nincsen vége a télnek, s a Michiganon meg a Chicago-

folyón a hajózás december elsejétől márczius végeig szünetel. A hőmérsék alacsony volt ugyan, de a levegő tiszta, az ég derült, a nap lehajló félben is még elég meleg sugarakkal örvendeztette meg a chicagóiakat, mikéntha az a titkos tervező, ki a mai nap látványosságával kívánta a chicagói lakosságot szórakoztatni, jól előre az alkalmas időt is megrendelte volna.

És valóban a tömeg érdeklődése nem akart megcsappanni. Ha a város déli része belefáradt, jöttek az északiak, ezeket felváltották a keletiek, s utánuk következtek a nyugatiak. A sok hurrah és hip megreszkettette a levegőt, kendők, kalapok lengették, s a fényes menet, mely a La Salle útról indult el, még a délutáni órákban is olyan jeleneteket idézett elő, mint elindulásakor.

A Garfield-parkban, mely egyike a legnagyobbaknak és legszebbeknek, a zenekar újra hangversenyt adott a bábáskodók ezreinek nagy gyönyörűségére. Ez alkalommal már komolyabb zenedarab került sorra, Beethoventól. A park, mely a Michigan partjáiig nyult, telesteli volt emberrel. A szomszédságban volt az a hely, hol a híres világiállítás ez előtt négy esztendővel akkora dícsőséget szerzett Chicagónak.

Vajjon ide igyekezett ez alkalommal is a nagy és fényes körmenet?

Nem. A menet más irányban haladt tovább, s egy másik nagy park előtt állapodott meg, melynek százados fáit már messziről lehetett látni. S minél közelebb jöttek ehhez, a zenekar annál vidámabb darabokat játszott. Strausz tüzes, játszi darabjai voltak ezek, melyek a komoly és szomorú gondolatokat elűzik.

Vajjon nem ott, a park árnyas fái között van az óriási csarnok, mely e farsangi menetet várja, hol aztán a multság fog kezdődni kivilágos kiviradrig?

A mint a park nagy vasrácsos kapuját kinyitották, a rendőrségnek emberfeletti fáradtságába került, hogy a tömeget, mely be akart oda erővel is tódulni, visszazorítsa.

A katonaság sorfalat állott, s a türelmetlen, kíváncsi tömeg minden erőlködése hiába való volt. A dísz-kocsi begördült a kapun, a hivatalos vendégek kísérték a parkba...

Nem, nem park volt az, hanem az *Ookwoodi temető*, Chicago tizenegy temetője közül a legnagyobb... A fényes menet pedig: *temetési menet* volt, mely elkísérte Hypperbone J. Vilmost, az *Excentric-Club* tagját végső útjára — a temetőbe.

II. FEJEZET.

Hypperbone J. Vilmos.

A temetésen megjelent festületek között ott volt az *Excentric Club*-nak a küldöttsége is, maga Higginbotham B. György, a nevezett club elnöke vezette a küldöttséget, de csupán ebből korántsem lehetne arra következtetni, hogy a megboldogult szintén tagja volt az *Excentric Club*nak. Chicagóban a Mohawk-Streeten volt egy Club-

helyiség, hova nagyjából a többszörös milliomosok jártak el. A club neve: «*Excentric Club*» volt, vagyis olyan egyesület, mely magát «*különös*»-nek nevezte el. A club tagjai nagyjából telkek összevásárlásából és eladásából, petroleum-forrásokból, sóbányákból, vasutak építéséből vagy egyéb bánya meg bérze-üzérkedésekből gazdagodtak meg. Az alapszabályokban nem volt azonban szó arról, hogy ezéljük a világot minden áron bámulatba ejteni amerikai furesaságaikkal. Eljártak a clubnak fényesen be-

rendezett termeibe, vitakoztak, újságot olvastak, megbeszéltek a pénzügyi és politikai újdonságokat, kártyáztak kicsiben és nagyban, a mint kinek-kinek a kedve tartotta, s meglehetősen különváltak a chicagói társadalomtól. Bizvást elmondhatták magukról:

— Isten bizony, mi éppenséggel nem vagyunk excentrikusok!

Mindazonáltal volt a clubnak egy tagja, a ki sok tekintetben különbözött a többiek-től. Eddigélle ugyan nem adta jelét abbéli szándékának, hogy a világot valami furesa, valami eddig hallatlan eselkedettel bámulatba fogja ejteni, de sejteni lehetett, hogy életében vagy halála után becsületére fog válni annak az egyesületnek, melyet eddigélle alaptalanul hívtak «*különös emberek*» clubjának.

A szerencsétlen véletlen úgy akarta, hogy Hypperbone J. Vilmos meghalt. Annyi bizonyos, hogy ilyesmit ő ezelőtt soha életében nem eselkedett, s ime már az első rendelkezése méltó volt hozzá, mert úgy kívánta, hogy temetése ne szomorú, hanem vig legyen.

Midőn Hypperbone J. Vilmos elköltözött az árnyékvilágból, alig mult ötven éves. Szép, magas termetű, széles vállú, izmos ember volt; meg-

jelenése urias, előkelő, gavalléros. Deresedő haját rendesen rövidre nyíratta le, szakállában is már sűrűn jelentkeztek az ezüst-szájak, méla kifejezésű kék szemei, mozgékony orr-czimpái és gyakran gúnyos vonású hideg arcza volt. Telivér amerikai, büszke és önértetes ember volt Hypperbone J. Vilmos. Doktorra sohasem szorult, egészséges volt mindvégig, mint a makk. Soha az ő érverését doktor meg nem tapogatta, nyelvét meg nem vizsgálta, torkába nem nézett, mellét

és lapoczkáját meg nem kopogtatta, szíve verését nem hallgatta, hóna alá sem került soha lázmérő thermométer, pedig Chicagóban egész légió orvos van, kivált ha a fogtechnikusokat is közéjük sorozzuk, de hát ők éhenhalhattak volna Hypperbone Vilmostól.

No de tudvalevő dolog, hogy még a legtökéletesebb gép sem tudja az emberi szervezetet olyan tartóssá tenni, hogy halála után is működjék, s minek utána Hypperbone J. Vilmos orvosi segédkezés nélkül is meg tudott halni, nagy vigassággal kivítették hülttetemét az Ookwoodi-temetőbe.

Olvasoim szeretnék azt tudni, hogy a megboldogult minő ember volt. Noshát Hypperbone J. Vilmos

nagyon hideg természetű, csaknem rideg ember volt, lába alól sohasem vesztette el a talajt, s önmaga felett az uralmat. Nagyon gazdag lévén, olybá tekintette az életet, mint valami kellemes dolgot, s ha a nagyon gazdag embereknél ez bölcsesség számba megy, akkor Hypperbone J. Vilmos is bölcs volt.

Negyven éves korában az az ötlete támadt, hogy megházasodik, s elvesz feleségül egy százesztendőös leányt, kiről hivatalosan megállapították, hogy 1781-ben született, ugyanazon a napon, midőn Cornwallis lord lerakta a fegyvert, s

EZER MEG EZER TOROKBÓL FELHANGZOTT A HURRAH!

Angolország kénytelen volt elismerni az Egyesült Államok függetlenségét. Midőn éppen odament, hogy a százados agg-hölgynek ünnepelesen megkerje a kezét, az érdemes kisasszony, kit egyébként Burgoyne Antoniának hívtak, heves számrhururohamot kapott, mely tudvalevőleg kellemetlen gyermekbetegség és — belehalt. Hypperbone J. Vilmosnak sokkal több üzleti dolga volt, hogysen reáért volna fejét a bűnnek adni. Híven megőrizte a kisasszony emlékét, s agglegény maradt.

Arra, hogy szomorú legyen, nem is volt semmi oka, mert valóságos «arany ember» volt, a szerencse a tenyerén hordozta. Már huszonöt éves korában tekintélyes vagyona volt, s néhány év elég vala neki arra, hogy megkészserezze, megtízszerezze, megszásszorozza. Abban az időben kezdett telekvételbe, mikor potom áron vesztegették, s akkor adta el, midőn a rohamosan fejlődő város belső telkeinek az ára hallatlanul felszökött, midőn a tenyérnyi telkekre az élelmes chicagóiak kénytelenek voltak húsz-emeletes házakat építeni. Hypperbone J. Vilmos egyik másik telkét olyan áron adta el, hogy az árából a telek területét dollárokkal boríthatta volna be. Azután épített vasutakat, furatott petroleumforrásokat, s rémítő módon meggazdagodott. Szó mi szó, Antonia kisasszony rosszul tette, hogy éppen akkor halt meg, a mikor ez a férj kínálkozott neki hitvestársul.

(Folyt. köv.)

PETŐFI «APOSTOL»-A.

A «Tanulók Lapja» számára. 2

A tulajdonképeni cselekményben — mely az apostol férfikorát, a közügyek terén való munkálkodását tárgyalja, egyes-egyedül egy személy szerepel: maga Szilveszter. A költemény másik felét, a mely csak háttérre a tulajdonképeninek, népesítik aztán kisebb-nagyobb fontosságú személyek.

Lássuk tehát először magát az apostolt.

Aki általában ismeri Petőfi jellemét s eltudja képzelni azt igazi mivoltában, a rajongó, szabadságszerető népvezetőt, népapistolt: az maga előtt látja Szilvesztert. Ő az, Petőfi Sándor. Még csak a név megválasztásában is milyen érdekesen járt el a költő. Ugyanis ő mindig azt szerette hinni, hogy 1822 december 31-én született, tehát esztendő utolsó napján s itt szövi össze a maga születését az apostol születésével. Szilvesztert is az év utolsó napján tették ki, nem lehetett több a körülményeknél fogva 1—2 naposnál; s különben is az ő élete onnan számítódik. Év utolsó napján, Szilveszter éjszakáján találták, tehát Szilveszter lett a neve. Itt is magára enged következtetni Petőfi. Hát még a jellemzésénél! Hogy egy kissé drasztikus, de találó népies kifejezést használjak, mondhatom: szájából kopte ki Petőfi. A sokat sanyargott, szabad gondolkozású, magát megalázni nem tudó gyermek ifjú s a népszabadságért rajongó, a zsarnok fejedelmeket átkozó, földre tipró férfiú, s a rendíthetetlen ember, ki istenével is perbe száll: ki volna más, mint «a haragos Petőfi»?!

Vizsgáljuk az elmondott jellemsajátságokat egyenként.

Kicsiny gyermek korától kezdve sokat, sokat szenvedett a szegény Szilveszter. Mikor még öntudata aludt s csak gyermeki ösztöne sugalta, hogy engedelmeskedjék annak, aki betevő falatját nagyritkán megadja: még akkor lopott, mert lopnia kellett, még akkor koldult, mert azt parancsolták! Mit tehetne ez ellen egy 4—5 éves gyermek, akármily független gondolkozású férfi váljék is belőle?! Hanem mikor már kezdett esz-

mélni, érzett valamit magában, ösztönözte valami névtelen vágy: már akkor egészen másképen eslelekszik. Mikor a vén koldúsasszonyt szolgálja s a mogorva nagyságos úr hívja fia mellé, a 6 éves fiú jelentős ponton áll: választania kell a két pártját fogni akaró között. Más, hasonló viszonyok közt felesperedett gyerkőc talán elment volna az úrral, de megszeppenve a rendes, komoly élettől: ott hagyta volna esze nélkül, csak valami lopott tárgyat hozott volna el tőle emlék gyanánt. Ám Szilveszter választott, öntudatosan, szabadon, — választotta a mogorva urat, mert gondolta, ott talán már nem kell — koldúlni! Igen, csirájában volt már szabad büszkesége. Meg aztán megúállhatta azt az istentelen életmódot, aminek eddig részese volt. Tisztább légkörbe vágott — 6 éves gyermekésszel! Mindenesetre szép, finom vonás. Ezután, természetesen, éveivel együtt nőtt szabad gondolkozása, független, korlátot nem tűrő akarata. A nagyságos úrfi, aki alatt szolgált, sokszor testileg is megbántotta. És Szilveszter tűrte, ott maradt. Mi tartotta viszsza? — A tanulás! Ujabb nemes vonás. Érezte már szükségét a tudásnak, tanulni akart. Tanult is; — «előbb tudá az írást, olvasást, mint a nagyságos úrfi.» Pedig hát senki a világon nem mondta neki, hogy tanuljon.

Tizenhat éves korában így gondolkozik:

«Mi jognál fogva vernek engem itten?
Mi joggal bánt embert az ember?
Különbnek alkotá az Isten
Az egyik embert, mint a másikat?
Igazságosnak hirdetik az Istent,
Ha igazságos, úgy azt nem tehetné! — —
— Dolgoztathatnak, erre van joguk,

De a verésre nincs,
Még egyszer fognak csak megütni,
De többször, istenemre, nem!»

Előttünk áll a dacos ifjú, aki meg is teszi, a mit egyszer kiereszt a száján. Mert

«... első alkalommal
Midőn az úrfi rá kezét emelte,
Ekkép kiálta föl:
«Megálljon ön!
Ne bántson többet, mert úgy visszavágom,
Hogy megsíratja holta napjáig!»

Milyen jól esik ezt hallanunk! — Úgy beszél a gögös úrficskával, mint a ki tudja, hogy szellemi tekintetben annyira áll tőle, mint az ég a földtől; s mikor az szemébe vágja, hogy «lázadó gazember!» — milyen büszkeséggel mondja:

«... ha lázadás az,
Midőn az ember érzi és kimondja,
Hogy ő is ember, mint akárki más,
Úgy büszkén mondom: lázadó vagyok!»

E szavakkal jegyezte el magát a mátyr-halál menyasszonyának. Ettől kezdve már sejti a célt s keresi az út-módot, melyen oda minélelőbb eljuthasson. S hogy röppen ajkairól egy áldó imádság, mikor legelőször szabadnak érezi magát:

«Isten!...
Sokszor hallottam és sokszor kimondtam,
De nem értettem nevedet.
A nagy természet magyarázta meg
Hatalmad és jóságodat...»

A természetet annyira szerető Petőfi rokonvónása ez Szilveszterben.

Hanem most, már nemcsak magát látja. Eddig a város eldugott, nyomorult utcáin kívül fogalma sem volt semmi másféle világról, most vakúltan

néz a tarka, zúgó világba! De csakhamar felnylik a szeme és lát sokat, sokat. Kezdi érezni, hogy nemcsak ő áll így egyedül, hogy «vannak nála szárandóbbak is», s a költő mesteri öntudatossággal írja e pár sort róla:

«És fájt nagyon neki,
Hogy vannak nála szárandóbbak is.»

Milyen természetes s mégis milyen csodálatosan szép jellemvonások! Érezzük, tudjuk, hogy ennek így kell lennie, mégis olyan meglepő, megragadó. A 16 éves fiú már nem a maga bajával törődik, hanem a mások nyomorúságát siratja. Itt van a czél: boldoggá tenni a szenvedőket? — De hogyan? ez még titok előtte. — S a czélért való küzdelemben nemes önérettel mondja reá irigykedő, őt bántalmazó tanulóársainak:

«Mit én tudok, higyjétek, annak
Más fogja venni hasznát.»

Ezek után a világtörténelmet (Petőfi bibliáját) veszi kezébe; olvassa, olvassa, «miként a hívó a koránt, mint a zsidó a bibliát» — és tanul belőle csodás, nagy dolgokat! Kezd előtte oszlan a homály, kezd kiválni az út, melyen haladnia kell. Mert mit tanult a világtörténelemből? Azt, hogy:

«A szőlőszem kicsiny gyümölcs,
Egy nyár kell hozzá mégis, hogy megérjék.
A föld is egy gyümölcs, egy nagy gyümölcs.
S ha a kis szőlőszemnek egy nyár
Kell, hány nem kell e nagy gyümölcsnek,
Amig megéri? —
A szőlő a napsugaraktól érik.
Míg édes lett, hány napsugár
Lehelte rája élte melegét?
A földet is sugárok érlelik —

Az embereknek lelke!
Érzem, hogy én is egy sugár vagyok,
Amely segíti a földet megérni.»

Tisztában van hivatásával, megértette lelke szavát. S a történelemből logikusan levonta, hogy mi úton-módon törekedjék célja felé?

«Mi célja a világnak?
Boldogság! — s erre eszköz? — a szabadság!
Szabadságért kell küzdenem!»

Most már megtalálta magasra vivő ösvényét is. A szabadságért kell küzdenie! Hiszen olyan édes az a szabadság! Ő tudja igazán, aki 16 esztendőig tengődött sötétségben, korlátok közt s aztán kijutott a szabadba! Hisz a szabadság a lélek tápláléka! Ha nem szívják az emberek a szabadság levegőjét: elenyved lelkük! ha lelkük nincs: nem emberek többé, hanem állatok, akik egymást falják föl. Adjunk hát lelki táplálékot az embereknek! Milyen magasztos cél! Ezért küzdött a költő is lángszavával, ostorozó haragjával. Hol is lehet ennél nemesebb, nagyobb, önzetlenebb és gyötrelmesebb célt találni? Most már Szilveszter utja kezdetén áll — meg kell tennie az első lépést.

(Folytatása következik.)

KOMÉDIÁS PALKÓ.

Idegen elbeszélés nyomán írta Gaal Mózes.

Illusztrálta Neogrady Antal.

A pisze orr az ablak nyíláson át látszott, s nem úgy tetszett, mintha a szőke fej bölintott volna reám, de nyomban megszólalt a deszkasovány asszony:

— Lizika, ülj szépen, ne mozogj annyit! . . .
A kurta ember megrántotta a gyeplőt, s a szürke elindult.

— Köszönöm, fiaeskám! . . . Köszönöm! — kiáltá felém a kurta ember, s a kétkerekű kocsi befordult a nagy vendéglő udvarára.

Nekem pedig vissza kellett volna sietnem a padra, elő kellett volna vennem a könyvet s folytatnom a tanulást, mert sok volt a lecke, s a tanító ugyancsak megkövetelte, hogy tanuljunk. Csakhogy mióta azt a festett oldalú szekérládát megpillantottam, nem arra voltam kíváncsi, hogy «Kálmán király nagy bölésen hirdeté, miszerint boszorkányok nincsenek», hanem arra, hogy miféle emberek jöhettek a városba. Gondoltam magamban, hogy elmegyek a nagy vendéglő udvarára, aztán megkérdezem valakitől, talán éppen a pisze orrútól, ki bölintott a fejével. Márs elindultam, de az édes anyám hangja mindjárt visszatért:

— Palkó, hova lettél? . . .

— Itt vagyok édes anyám!

— Hát a könyved?

— Az a padon van!

Ebből aztán könnyű volt kitalálnom, hogyha a könyvem a padon van, nekem is ott kell lennem, s nem a nagy vendéglő udvarán.

Visszakulogtam a padra, s újra kezdettem a Kálmán király dolgát, a ki bölésen hirdette, hogy boszorkányok nincsenek, pedig tudom bizonyosan, hogy vannak, különben nem motoszkált volna örökösen a fejembe az a szekér, melynél sem kisebbet, sem furábbat nem láttam még.

Bementem az utcáról az udvarra, onnan felmásztam a padlásra, s a padlás ablakából átnéztem a nagy-vendéglő udvarára.

A kis ember éppen kifogta a lova', s az istállóba vezette. A sovány asszony leszállott a ládából, s a karját próbálgatta emelni. Bizonyosan megéberedett a kocsiiban, ekkor ugrott le a pisze orrú. Most láttam csak, hogy leánya. Három-négy évvel lehetett fiatalabb, mint én. Mindjárt segíteni akart az apjának, úgy látszik nem félt a szürkétől, de az apja megsimogatta az arcát, s valamit mondott neki. A szőszke nagyokat ugr lva szaladt vissza a kocsihoz, s egy pokrócot húzott ki, azt az istállóba vitte.

A szívem erősen dobogott, azt hittem, hogy most már kiszedik a kocsiából, a mit hoztak, s én meg fogom látni — de éppen ekkor hallottam az édes apám hangját az udvaron:

— Hova lett megint az a fiú?

A másik perczben már lenn voltam az udvaron, s megint olvastattam, hogy Kálmánkirály bölésen hirdette stb . . . Hanem a láda-kocsi egész este nem ment ki fejemből.

Másnap úgy intéztem az iskolába menetelt, hogy okvetlenül a nagy vendéglő kapuja előtt kell elhaladnom, pedig egészen más irányban volt az iskola, de a mint bepillantottam, hirehamva sem volt a kocsinak; sem a kurta ember, sem a sovány asszony, sem a pisze orr nem mutatkoztak.

Ez volt életemben az első eset, hogy az iskolába készületlenül mentem. Előre fáztam attól a gondolattól, hogy a tanító úr felszólít, s én nem fogom majd tudni, hogy Kálmán király mit rendelt el nagy bölésen.

No de a jó Isten úgy akarta, hogy a tanító úr kertjében éppen akkor érjenek meg a körték. Az érett körtét le kellett a fáról szedni, s a tanító úr velünk szedette le, s ebbéli fáradságunkért megtömhettük a zsebünket is és ráadásul a leckét sem kérdezte fel tőlünk, hanem fél tizenegy óra-kor haza küldött.

A hazafelé vivő egyenes útról megint megfeledkeztem, s a nagy vendéglőt minden áron útba akartam ejteni, de most már nemcsak be-kandikáltam, hanem be is mentem az udvarra.

Az egyik szoba küszöbén megláttam a sovány asszonyt, a ki a szekérládban szörnyen összekuczorodva jött, éppen a pisze orrút fésülte. A nap odasütött a leányka hajára, s az úgy csillogott-villogott, mintha arany lett volna.

Egy szál levált a fésűről, s a levegőben úszott, mint a mesebeli árvaleány levágott hajának ide-tévedt szála lett volna.

Sem a fura ládát, sem a még furább embert, azt a kurtát és vasvilla hajút nem láttam. Még elgondoltam magamban, hogy milyen rossz dolga lehet annak a leánykának, ha az apja olyan mérges, mint a milyen mérgesen áll a haja, beillett volna sárkefének.

Báméskodtam az u lvaron, s talán ott maradtam volna délig, ha az utcáról be nem hallik a városi dobos rikácsoló hangja. Egész rakás gyermek vette körül, mert azok is az iskolából jöttek ki, mint mi.

A városi dobos szokta kihirdetni a legfontosabb dolgokat, azokat is, a mik az adófizető polgárokat érdeklik, s azokat is, a mik a gyermekeket.

— Tramm! Tramm! Trararamm! — hangzék a hivatalos dob recesége, s nyomban reá megszólalt a dobos:

— Tegnap egy híres bábszínház-igazgató érkezett a városba Budapestről, a ki minden nap előadásokat tart a nagyvendéglő fás-kamarájában, hol majd színpadot fog felállítani. Előadja Szent

Genovéva szép történetét, A hős Zrinyi Miklóst, Sobri Jóska haramia vezér és a szerencsétlen zsidó pusztulását, s még több efféle jeles színjátékokat. Első hely negyven, második hely húsz, harmadik hely tíz és a kakasülő öt krajczár.

A városi dobos tovább ment, a gyermekek pedig utána.

Mindenki csak a komédiásokról beszélt. A nagyobb fiúk, kik már ilyesmit láttak, nem győzték eléggé magyarázni a tudatlanoknak, s én is, mint egyike a tudatlanoknak, szájatva hallgattam, s a piacon, a nagyvendéglővel szemben leültem egy kőre, mintha valakire várnom kellett volna.

A városi dobos hangját már csak messziről hallottam, s mert a kíváncsiság nem hagyott békét, utána akartam én is szaladni, hogy jól megjegyzzem a szép játékoknak a nevét, s otthon elmondjam az édes apámnak.

Egyszer csak egy kopott, veresruhás, szőke hajú, pisze orrú leányka halad el mellettem. A nagyvendéglő felől jött, s mindjárt első pillanatra megismertem a komédiások leánykáját benne.

Nekem úgy tetszett akkor, mintha nem is volna kopott a ruhája, mintha suhogó selyem meg bársony lett volna — ő maga pedig valami tündér-királyleány, s merthogy a tündérek jók, hát neki bátorodtam, felugrottam a kőről, s nyomban mellette termettem.

— Te Lizike — mondtam neki — nem jössz velem sétálni?

Furesán nézett reám fekete nagy szemével, aztán így szólott:

— Sétálni? ... Ugyan te, hát elment neked az eszed?

— Hát akkor te hova méssz?

— Egy singes boltba megyek!

— Új ruhát akarsz venni? — kértem tőle a lehető legostobább arccal. Erre aztán jó nagyot kacagott.

— Ugyan, mi lelt téged, hé! Nem ruhát, hanem rongyokat!

— Rongyokat, Lizika, igazán rongyokat?

— Bizony azt, olyan maradék szövetkéket, hogy a báboknak ruhát varrjunk belőlük, nem kerül sokba.

Hirtelen ötlött valami az eszembe. Volt nekem egy singeskereskedő nagybátyám, annak az öreg segédje jól ismert engem, szeretett is.

— Te Lizika, jere csak velem, majd megmutatom én, hogy ingyen is kapsz szép czifra rongyokat!

— Igazán?! — csodálkozék a leányka; én

pedig megfogtam a kezét, s elkezdettünk együtt futni keresztül a piacon. Addig meg sem állottunk, míg a nagybátyám boltjába nem érkeztünk. Gábor, a segéd, az én barátom ott állott a pudli mögött az ő bors-szinű kabátjában, s mihelyt elmondottam neki, hogy miért jöttünk, belenyult az egyik fiókba, s egy nagy rakás szövet-maradékot vett ki.

— Nézd csak, milyen szép tulipiros ez! — örvendezett Lizika, s kis barna kacsójával kiszedegette a legezifrábbakat.

— Vidd el, ha szép! — monda Gábor, s mosolygva nézett a kis leánykára, én pedig fel fogadtam, hogy Gábort, az én barátomat ezentúl még sokkal jobban fogom szeretni, mint eddig szerettem.

— Jaj be szép lájbit csinálunk Sobri Jósának ebből!

— Az ám, de zsinór is kellene hozzá úgy-e, arany és ezüst sujtás, hm, meg hiszem, hogy illenek. Nesze, itt van, jó hasznát veheted. Egy kis zöld bársony, ez kék ... nézd, hogy csillog! Hát ez a prém kutya? ... Ebből Genovévának csinálj ruhát — mindezt az öreg Gábor mondotta, s egy egész öltre való holmit pakolgatott össze Lizikának.

— És ezt mind ingyen adja nekem a bácsi? — kérde a leányka szörnyen meghatva.

— Persze hogy ingyen!

— Igen, igen szépen köszönöm! Apus fog még csak igazán örvendeni! — monda a pisze, pedig ő maga is örvendett, úgy ragyogott a szeme, mintha kárbunkulus lett volna; és örvendtem én is — bizonyára örvendett az én derék barátom is, mikor látta, hogy megfogom a Lizika kezét, s úgy kísérem őt haza felé.

A házuknál azt mondtam Lizikának:

— Lásd, mi itt lakunk, — ő pedig kirántotta a kezét az enyémből, s a nagyvendéglő felé szaladott. Szőke haja csak úgy libegett-lobogott.

Mire az udvarunkon voltam, már azon töprengtem, hogy mi módon mehetnék el az első előadásra, mely holnap lesz, s melyen a Genovéva szép történetét fogják játszani. Jó lesz nekem a kakasülő is, az csak öt krajczár, annyit fog az édes apám adni, ha igen-igen szépen megkérem.

Délután megint az utczapadon ültem, s a nagyvendéglő felé pislogtam át. «Genovéva» sehogysen akart kimenni a fejemből.

Egyszer csak meglátom Lizikát. Futva jött felém, s a markomba nyomott egy vörös czédulát:

— Apus küldi neked! — monda, s mielőtt

megnézhettem volna, hogy mit adott, s mielőtt csak egy árva szóval is felelhettem volna, ott hagyott a faképnél.

A veres czédulán pedig vastag fekete betűkkel nyomtatva ez állott:

«Első hely.»

A nagyvendéglő kapujából pedig a vasvillahajú, kurta ember barátságosan intett a kezével felém — én pedig levettem a kalapomat és lengettem a levegőben ...

— Istenem, — gondolám magamban, milyen áldott jó emberek lehetnek azok a komédiások!

II. FEJEZET.

Paprika Jancsi megbabonáz.

«Holnap este, az első előadáson ott leszek.» Ezzel a gondolattal feküdtem le, s ezzel ébredtem fel. Arról ugyancsak nem tudnék leszámolni, hogy miként tudtam eltölteni azt a rengeteg hosszú napot, mely teljes huszonnégyórából állott, s a mely engem «Genovéva»-tól elválasztott.

Annyit tudok, hogy egész délután ott ácsorogtam a nagy vendéglő udvarán, be-bekukucsáltam a fás-szin deszka-hasadékán, de nem láttam semmit, csak az üres padokat, melyek fel voltak már állítva, még pedig menedékesen, minden pad magasabb volt az előtte állónál. Szakasztott úgy, mint a nagy színházakban, csak hogy ezek a padok mind fenyőfából készültek, s nem voltak kipárnázva. A tegnapi még a padláson heverték, s nem is voltak padok, hanem deszkaszalak, nem is voltak újak, mert a kerítésről szedték le a nyáron, mikor a nagyvendéglőt a gazdája kissé kijavíttatta.

Lizikát nem láttam, csak az anyját, a lenhajú,

sovány úri asszonyt, a ki egy asztalka mellé ült, kirakott oda sok vörös, kék, zöld és fehér czédulát. Az asztal szélére rá volt egy kemény papiros akasztva, s azon a papiroson ez a szó állott: «PÉNZTÁR».

Édes anyám négy óraker Miskát, az öreg szolgát szalasztotta utánam, a ki bejárta az egész várost, míg a nagyvendéglő udvarán, a szín mögött megtalált.

Csak kicsibe mult, hogy uzsonnai kávé helyett verést nem kaptam, de azt hiszem, még a verés sem fájt volna nekem, mikor tudtam, hogy hét óraker látom a «Genovéva»-t.

Kávé után persze le kellett ülnöm az asztal mellé, elő kellett vennem a számtani füzetet és tanulnom is kellett volna. Le is ültem az asztal mellé, a füzetet is elővettem, de tanulni nem tudtam. Még ma is emlékszem, hogy milyen szörnyű eredményekre jutottam, ha szoroznom kellett, s makacsul ragaszkodtam ahhoz, hogy a nagyobb számot a kisebből kell kivonnom.

(Folytatása következik.)

OTTHON.

Ákácós ösvény a dülőben,
Mentén kis kertövezte ház ...
Tájáról oly rég elvetődtem,
Csak délibábként leng előttem
Mint örökös esáb, örökös hívás:
Jer vissza, haza jer, bármerre jársz.

Egy öszülő, bús arcú férfi,
Egy megtört, könnyes szemű nő —
Ott egy a mástól egyre kérdi:

Fog-e még hozzánk visszatérni?
S az idegenből ha tán haza jó,
Vidám, szerencsés, boldog lesz-e ő?

Bekopogtatni szinte félek,
A csöndes kis ház kapuján...
Mosolyos álarcz, fődj be, védj meg.
Ők laknak itt, kik értem éltek:
Két igaz ember vesztett harez után,
Ne tudják, hogy már én is elbukám.

Hadd mondok el, a sorsom milyen áldott;
Munkámért hir, jóllét a bér...
Hisz elhiszik a fényes álmot,
Mít lelkem rég káprázva látott...
Nem tudják, az ily káprázat mit ér
S hogy jó, ha van mindennapi kenyér.

Hisz nálunk még a régi minden,
Nyit még virág az ablakon...
Kigyúl a fény is szemeinkben;
Csak engem üz valami innen...
Öröm mezében járó fájdalom,
Szereped ah, nehéz, nehéz nagyon!

A tékozló fiú regéje
Keresztülborzong szívemen.
Vezeklenék is, de mi végre?...
Ki lelke üdvét elfecsélte,
Soha, sehol többé meg nem pihen,
És mindenütt örökre idegen.

Telekes Béla.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Petőfi-ünnep Aszódon. Az aszódi algimnázium) melyben Petőfi három esztendeig (1835/6—1837/8. tanult, a nagy költő halála 50-ik fordulójára emlékére szeptember 30-ikán ünnepet rendezett. Egyúttal pedig fölavatták az intézet *Petőfi múzeumát*. Diszes közönség jelenlétében Bolla Lajos igazgató nyitotta meg az ünnepélyt, különösen kiemelve azt a fontos szerepet, melyet az aszódi gimnázium Petőfi életében játszott. Egyszersmind fölavatta a Petőfi-múzeumot és egy díszes, magyar stílusú szekrényben elhelyezte azt a könyvet, melybe Petőfi három évi bizonyítványai vannak följegyezve. Ezután Henriczy Béla vallásnár elszavolta Jókai Apotheózisát, Szabó Lajos tanár fölvasta Petőfi életrajzát, majd Zuberecz Pál tanár nagy hatással szavolta Béri Gyula ódai lendületű költeményét, melyet a szerző ezen ünnepélyre írt. Végezetül a tanuló ifjúság elénekelt Petőfi «Tied vagyok, tied hazám» című dalát. A hatvani polgári iskola ifjúsága a napokban kirándul Aszódra és ott fogja megtartani Petőfi-ünnepét.

Berde Mózes czipói. Hetven évvel ezelőtt valamelyik erdélyi unitárius gimnázium szegény, szol-

gálattevő diákja volt Berde Mózes. Jóformán az alumneumnak czipója tartogatta benne a lelket, az «áldott czipó», a miről Gaal Mózes oly meghatóan ír «Kenyer és becsület» című, lapunkban megjelent regényében. Telt-múlt az idő és a kopott diákból nagy úr, dúsgazdag ember lett. De a kollégiumi áldott czipót sehogys sem feledte el. Mikor meghalt, több százezer forintból álló vagyonát az unitárius egyházra testálta. Meghagyta pedig végrendeletében, hogy halála napján évenként 150 czipót süssenek és azokkal a három erdélyi unitárius gimnázium növendékeit ajándékozzák meg. Kolozsvárt a minap osztottak ki 75 ilyen czipót. Az elsőt azonban, mihelyt a kemenczéből kivették, félre tették, kiszáritották, rávésték azt, hogy: «*Berde Mózes czipója*» és a gimnázium múzeumába helyezték, örök emlékezet okából.

Az önképzőkörök élére hol elnök, hol titkár néven az itt felsorolt ifjakat állították társaik. A *temesvári* állami főgimnázium «*Petőfi-kör*»-ében Boja Mihályt; a *budapesti* II. ker. kir. kath. főgimn. «*Vörösmarty-kör*»-ében Nagy Andrást; a *fehértemplomi* állami főgimnáziumban Putnik Vazult; a *székesfehérvári* kath. főgimnáziumban Mezey Jánost; a *bajai* főgimnázium «*Tóth Kálmán-kör*»-ében Schuller Istvánt; a *szegedi* felső kereskedelmi iskola «*Baross-kör*»-ében Bánszky Lászlót; a *kolozsvári* kath. főgimnáziumban Petrán Jánost; a *győri* kath. főgimn. «*Czuczor-kör*»-ében Berkovics Miklóst; a *budapesti* ev. ref. főgimnáziumban Miklós Elemért; a *mezőtúri* ev. ref. főgimnáziumban Kónya Sándort; a *soproni* főreáliskolában Petrik Aladárt; a *pozsonyi* kir. kath. főgimnáziumban Zichy Géza grófot. — Üdvözljük ezeket az ifjakat és kívánjuk, fejtsen ki önképzőkörük az ő vezetésük alatt eredményes, tartalmas működést.

Herkules-klubb. Így híjják a Soproni Lähne-intézet kebelében fennálló ifj. egyesületet, melynek célja a rendes tornán kívül a testi erő kifejtése, hogy a közmondás szerint «*Mens sana in corpore sano*» legyen. A klubbnak *Csallner* Emil torna-tanár úr az elnöke. A többi tisztviselők ezek: Karay István VI. o. t. előtornász, Tuszka Márton VII. oszt. tan. jegyző, Horn Ervin VI. o. tan. pénztáros, Bárány Lajos és Halasy Árpád V. oszt. tan. szertárörök. A klubb működéséről időről-időre tudósítást hoz a «Tanulók Lapja»

Bölcs önképzőköri rendszabályok. A *budapesti* ev. ref. főgimnázium «*Arany János-önképzőköre*»

október elsején tartotta *dr. Horváth Cyrill* tanár úr elnöke alatt alakuló gyűlését.

Mindenek előtt az új elnök megismertette a kört az újabb rendszabályokkal. Ezek pedig a következők:

1. A tanárelnök kijelölt egy esemő thémát, melyek közül időszakonként legalább egyet ki kell dolgozni minden egyes VII. és VIII. osztályosnak. A VI. osztályosok, ha akarnak, csak akkor dolgoznak, ellenben az V. osztály nem munkálkodhatik e téren.

2. Szaválnia mindenkinek kell. A titkár minden ülésre kijelöl egyes osztályokból két-két diákot, a kiknek okvetlenül szaválni kell. A kijelölés betűrendben megy.

3. A tagoknak minden ülésen jelen kell lenniök, ellenkező esetben fokozatosan növekedő büntetésben részesülnek.

Látjuk tehát, az a fődolog, hogy *mindenkinek kell munkálkodni.*

Vívó-kör. A *nagyszabeni* áll. főgimnázium «*Vörösmarty-kör*»-e elhatározta, hogy kebelében vívó szakosztályt alakít, ennek javára ünnepélyt rendez és a befolyó jövedelmen vívószerkeket szerez be. Ezzel a nagyszabeni önképzőkör ama csekély számú egyesületek közé lépett, melyek nemcsak a szellemi, hanem a testi önképzést is czélozzák.

Petőfi-ünnepély. Egyes intézetek pótolni akarják azt, hogy a vakáció miatt nem ülhették meg Petőfi halálának félszázados fordulóját és most hódolnak a költőkirály Manes-einek. Ide tartozik a *lugosi* főgimnázium, mely október 2 ikán tartotta az ünnepséget. Az intézetnek fényesen kivilágított és díszített tornacsarnoka alig bírta magába fogadni a nagyszámú közönséget. *Dr. Duda János* tanár emlékbeszédet mondott, *Rosenzweig Henrik VIII. o. t.* Petőfi haláláról olvasott föl, *Jonescu Péter*, *Litsék Zoltán*, *Nobel Sándor*, *Dengi Zsolt* tanulók szavaltak. Az ifj. zenekar szintén közreműködött; *Feszler Géza VIII. o. t.* vezette.

Önképzőköri krónika. A *kolozsvári* kath. főgimnáziumban két ülés is volt már, számos szavallattal. *Nagy József VIII. o. tan.* «*Költők küzdelme Magyarországról*» czímen olvasott föl, *Alsó L. VIII. o. tan.* *Szent Ilona-tüzét* ismertette. Az igazgató a tagokat kiváltképp a prózának művelésére buzdította. — A *székesfehérvári* főreáliskolában a tanárelnök a következő pályateteleket tűzte ki: «*Szarvas Gábor és a nyelvújítás*», «*Bunsen élete és tanulmányai*», *Göthe: «Aus meinem Leben»* egy önálló részletének fordítása; eszthetikai pályatételt a kör tagjainak meghallgatása után fognak kitűzni. A kör október hónapban Petőfi-ünnepélyt rendez.

VEGYESEK.

Az első ifjúsági előadásnak október 4-ikén kellett volna lennie, a tanfelügyelő alatt álló iskolák számára. A Nemzeti Színházban már el is készültek «*Bánk bán*» előadására. Verédy Károly tanfelügyelő azonban sürgős átiratban értesítette az igazgatóságot, hogy 4-ikén az iskolákban ő felsége nevenapja miatt nem tartanak előadást; így nem is lehetett az ifjúságot kellőképp értesíteni, délután pedig tanulmányi kirándulások vannak. «*Bánk bán*» tehát ezúttal elmaradt.

Ifjúsági előadások minden szerdán lesznek, még pedig kétszer havonként a középiskolák, kétszer a tanfelügyelő alatt álló intézetek számára. A középiskolák diákjai számára első előadásul *II. Rákóczy Ferencz fogságát* (Szigligetitől) játszzák.

Intézeti tudósítóink gárdája szépen szervezkedik. Felszólítjuk az ama középiskolákban tanuló hiveinket, honnan tudósítóink még nincsenek, jelentkezzenek ilyenkül, mert «*Az iskola világából*» rovatunk csak így érheti el célját: hogy diákságunk szellemi életéről kimerítő és hív képet adjon. A tudósítás lehetőleg gyorsan küldessék el a szerkesztőségbe, hogy a lap következő heti számában helyet kapjon. A miatt, hogy tudósítása nem közöltetett, ne szólaljon föl senki: lesz rá gondunk, hogy a rovat minden intézetről megemlékezzék. Szorgalmas tudósítóink jutalma év végén nem marad el.

Képes levelezőlapok gyűjtőinek figyelmébe ajánljuk Galantai Gyulának törvényesen védett *élővirágos* levelezőlapjait. A küldött példányokból meggyőződünk, hogy e kártyáknak a kitünően préselt, üde színű virágok meglepő szépséget kölcsönöznek. Kaphatók a kiadónál (VII., Almássy-utca 6. sz.)

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csizsár József.

Számtani kérdés:

Egy kút fúrása összesen 5612 frtba került; a szerződés úgy kötött meg, hogy minden következő méter fúrása 0.2 frttal kerüljön többbe, mint a megelőző, az utolsó méter fúrása 47.4 frtba került. Mennyibe került az első méter s hány méter mély a kút?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon orosz városnak, mely 1554-ig a tatár khánok székhelye volt? Most görög, örmény érseknek, lamahitú főpapnak és számos katonai és polgári főhatóságnak székhelye. Halászat, szőrmegyártás, hajóépítés, kereskedés Perzsia, Tatárország és India felé.

Történelmi kérdés:

Hogy hívták azon római triumvirt, a ki Kr. e. 50-ben néptribun lett, 44-ben Cesaral consul, kinek halálakor boszúra ingerelte a népet a gyilkosok ellen s magához ragadta az uralmat? 43-ban Mutina mellett leveretett, de szövetségbe Octavianussal és Lepidussal (triumvirátus) megosztottak a birodalmon, később háborúban szövetségese Actiumnál megverte s öngyilkossá lett.

Természetrizai kérdés:

Melyik éneklő madár az, mely veréb nagyságú; felül vörösbarna, alul szürke, farka vöröses, hasa és torka fehér, csalitokban tartózkodik? Ősszel elvándorol s áprilisban tér vissza. Rovarokkal, pondrókkal, legyekkel stb. él. A hím gyönyörűen énekel; a nőtény 4—6 zöldesbarna tojást rak.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1899. október 23.

A 39. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: A gondolt szám 3. **Földrajzi kérdés:** Bober folyó. Krossennel ömlik az Oderába. **Történelmi kérdés:** Kenyérmező. 1479-ben. **Természettudományi kérdés:** Seregély (Sturnus vulgaris). **Képrejtvény:** Munka után édes a nyugalom.

Helyesen fejtették meg: *Simonyi István*, Laban Antal, Miróczky Árpád, ifj. *Deil Jenő*, László Sándor, Weisz Miksa, Vadas Zoltán, Huszár Kálmán, Steinschneider Ernő, Rátkay Géza, Gulovics Andor, Groedel Lajos, Steiner Izidor, Joannovits György, Dada András, Katz Bernát, Tschet Károly, Freyler József, Bartsch Sándor, ifj. Bujdosó József, Glósz Odón, Bohrandt Lajos, Tyll László és József, Gottlieb Arthur, Takács Gyula, Windt Lajos, Zomody József, Tekusch Oszkár, Schwarz Gábor, Ács Nagy István, Ungár Dezső, Géczy Géza, Schwitzer Zoltán, Berkovits Mór, Névedi Botka Andor, Steiner Vilmos, Rehorovszky Rezső, Kohlhub Péter, Borosnyay Oszkár, Roth Ottó, Tenner Pál, Jeney István, Torbics János, Kertész Tivadar, Wessely Imre, Litsek Zoltán, Bóné Endre, Sebők Dezső, Farmasy Antal, Rodowicz Tódor, Deutsch Dezső, Szabó Ferencz, Strasser József, Wittmann György, Schenkenberger József, Staud Gábor, Goldstein Armin, Feigler Othmár, Jankó Béla, Puskás Endre.

A kitűzött jutalomkönyveket: Verne Gyula «Bombarnac Klaudius» című regényét és Aeschylus «Orestia»-ját *Simonyi István* IV. oszt. tan. Makón (Szent István-tér) és ifj. *Deil Jenő* főgimn. VII. oszt. tanuló Kassán nyerték el.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Balázs Dezső, Losonc. 1. A Toussaint-Langenscheidt rendszer a legmegbízhatóbb magánúton való nyelvtanulásra. 2. *Seccissio* = különválás, elszakadás. Újabb az a művészi irányt, jobban mondva divatot értjük rajta, mely a régi formákkal, hagyományokkal való szakításban léli föl létezését. — **Kellner Arnold**, Vác. Schiller kéredezett művei nincsenek lefordítva magyarra. Elavultak már, a mesternek nem java termékei közül valók. — **Weiszer Róbert**, Eperjes. A rendeltetést egy lap sem szokott adni — elvi okokból. Meleg üdvözlöt a derék «Magyar Társaságnak». — **Bóné Endre**, Debreczen. A múlt évfolyam minden száma kapható 10 kr-ért. — **Kunetz Béla** szabadkai előfizetőknek képes levelezőlapot szeretne váltani a kollégákkal. — **Kállai Emil**, Szeged. Szorgalmas önképzőköri tudósítónk év végén jutalomkönyvet kapnak. Tiszteletpéldány már nagyobb érdemekért jár. — **Balog Endre**, Marosvásárhely. Nem emlékezünk arra, hogy a kéreztett — erősen gyarló — versike valamely hetilapban megjelent volna. Egyébként nem gyarlósága a főbaja, hanem iránya. Kemény megrovást érdemel az az ifjú, ki önképzőkörbe ilyestmit be mer adni. Ha dalolni akar az a valaki, daloljon az Uristenről, hazáról, természetéről, diákéletéről és nem effajta léhaságokról. — **St. J.** Mezőtúr. Elfogadjuk tudósítónak. — **G. K.** Budapest. Várjuk a cikket. Üdvözlöt. — **Ditrichstein Viktor**, Arad. A megdicséret fordításnak alkalomadtán talán jut hely. Hogy hívják az eredetinek szerzőjét? — **Z. A.** Ungvár, **Z. J.** Temesvár, **L. G.** Kolozsvár, **L. A.** Igló, **Sz. Gy.** Székesfehérvár. Tudósítókül köszönettel elfogadtuk. — **Szabó Ferencz**. Mutatványszámok mennek. Ilyen lelkes hívek kellene minékünk, mint ön. — **Laczkó Géza**. A tudósításban keresztneveket elhagyni rossz szokás. — **Szabó Dezső**, Makó. Több egyenlő jó bizonyítványú tanuló közül vagy a kör vezető tanára jelölne ki a tisztviselőket, vagy ilyen esetben a tagok határoznának. — **K. E.** Budapest. Intézetükből már van tudósítónk. — **Tschet Károly**, Sopron. Elég szomorú dolog, hogy ez a német ifjúsági lap kúrja, hogy

külön kiadást tart Ausztria-Magyarország számára. Ifjúságunknak ezer módja van németül tanulni és valamennyi többet ér, mint ez. Tanuljon németül és — pártolja a «T. L.»-ját, a saját maga ifj. orgánusát. — **Küzdelenem a létért.** Életét szírtén szétzúzódó sajkához hasonlítja. Nagyobb joggal koczkaztathatná ezt a hasonlatot költeményéről. — **Solty Ferencz**, Szabadka. A kéreztett most végezi a debreczeni ev. ref. főgimnáziumot. — **F. S.** Vác. Október 6 ikára bőségesen el volt látva a lap alkalmi cikkekkel. — **Névmagyarosító.** U—U betűvel kezdődő magyarosításra alkalmas szép nevek: Ugróci, Uzsai, Utas, Uzoni, Udvaros, Ugari, Üllei, Üzbég, Üveges.

Bekötési táblánk

a tavalyi, általános tetszésben részesült minta szerint elkészültek és darabonként 80 krajczárért kaphatók a kiadóhivatalban. (IV. kerület Egyetem-utca 4. szám.)

Középiskolai Matematikai Lapok.

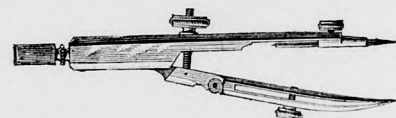
Előfizetési ár egész évre 4 korona.

A VII. évfolyam első száma a következő tartalommal jelent meg: Vázlatok a matematika történetéből (Archimedes). — Bűvös négyzetek. — Az Euler-féle egyenes. — A Középiskolai Matematikai Lapok jutalomdíjai. — Az érettségi vizsgálatok tételei. 20 kitűzött, 8 megoldott feladat. — A mai csillagászati világregendszer.

Mutatványszámokat szívesen küld a kiadóhivatal:

8380

Budapest, VI. Hunyadi tér 11.

Calderoni és Társa

Váci-utca 30. sz.

Ajánlanak a legnagyobb választékban legjobb minőségű iskolai rajzeszközöket 1 frt 50 krtól feljebb. Svájci rajzeszközök Kern vagy Gysi gyártmányai. Richter-féle präcisio rajzeszközök. Riefler vagy Kints-féle henger alakú rajzeszközök eredeti gyári árakon.

Árjegyzékek bérmentve küldetnek.

REMÉNYI MIHÁLY

műhangszerész

üzletének jó hírneve biztosíték arra, hogy ott a legfinomabb hangszerek és húrok kaphatók. Specialis hegedű javításai, saját készítményű új hegedűi, melyekről a legnagyobb művészek: **Habay, Popper, Gobbi** tanár urak stb. igen elismerően nyilatkoztak, máris nagy tért hódítottak maguknak, mert az Operában, Zeneakadémiában és más művészek, régi hegedűjök helyett **Reményi** hegedűin játszanak, melyeknek a szakértői korok nagy jóvót jósónak. Ipartelepe: **Budapest, Király-u. 44.** Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. A **Tanulók Lapjára** hivatkozva minden vevő 10% engedményben részesül.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A német. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre --- 1 frt 20 kr.	DE RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre --- 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre --- 4 frt 80 kr.	Kéziratokat nem adunk vissza.		
Megjelenik minden vasárnap.			

«Ezernyolczszáznegyvenkilenc október végén.»

A «Tanulók Lapja» számára.

Elhangzott az utolsó éljenzés, elrebbent az utolsó sóhajtas: a nagy idők jubileumának vége van. A másfél esztendő, melynek majd minden napján «annak a másik másfél évnek» sorban következő nevezetes eseményeit ünnepeltük, eltelt. 1849. október 6-a után az elnyomatás kínos ideje következett, 1899. október hatodikával véget éra jubileum, hogy helyet adjon a mindennapi élet prózai robot-munkájának.

S most októberben, midőn «elűlt a szilaj szélvihár», az évfordulók sorának bezártakor úgy érezzük, hogy nem teljes a mi kegyeletünk, ha nem szentelünk pár sort, néhány perczet egy *költemény* emlékének.

— Nagy események, világrázó tragédia évfordulója után egy verset jubilálni? kiálthatnak fel egyesek méltatlankodva.

— Mi volt az a vers? A Talpra Magyar? Hiszen arról megemlékeztünk már régen!

Nem, nem a Talpra Magyar volt, nem volt sem óda, sem lelkes

rapszódia, mégis méltó az emlékezetre. Még csak magyar vers sem volt, mégis megérdemli, hogy szívünkbe foglaljuk egy új félszázévre.

Negyvenkilenc októberében, az időtájt, midőn minden magyar ember, a ki bírja még, fogcsikorgatással ejti ki a *német* nevet, a melyhez a bukás, az eltiprás gondolata fűződik, megrezdülnek a húrok egy születésére nézve német költő lantján, megrezdülnek és hallga!... világra jön egy csodálatos költemény. Azoknak a nyelvén, a kik

a mi gyászunkat okozták, de olyan hangon, hogy nincs kétségünk: a költőt erre a versre a mi jó Istenünk, a magyarok Istene ihlette.

— Ki az a költő? Hogy hívják az énekét?

Ismeritek az újkori mondat, a mely itt születt a mi századunkban, ismeritek a királyné mondját, a ki nehezen viselte az aranykoronát? A ki biborban született s többet szenvedett, mint a sárkunyhók földhöz ragadt magzatai. A kinek bánatdúlta szívét irgalmatlan, buta tör döfte keresztül. A ki szerette azt a holt költőt, a ki élteben nem talált szeretetre; megemlékezett róla, a kit honfitársai el akartak erőnek erejével felejtetni; szobrot állított

AZ ARADI VÉRTANÚK SZOBRA.